

ZAKLJUČNA RIJEČ KARDINALA FRANJE KUHARIĆA

na završetku Teološko-pastoralnog tjedna za svećenike, 29. siječnja 1988.

Draga bačo svećenici!

Priključujem se zahvalnosti oca dekana koju je izrekao svima kojima to treba izreći. Ja također vama zahvaljujem za vašu pažnju, strpljivost i aktivno sudjelovanje u ovom Tečaju svojim pitanjima kojima ste pokušali više oživjeti razgovor, dijalog. Nalazimo se na području misterija. Zato naši odgovori ne mogu nikada doći do kraja onim pitanjima koja se postavljaju u našoj duši kad se nalazimo pred Bogom; kao mala mušica lijetamo oko sunca.

Duh Sveti progovara u nama. On nas uvodi, kaže Isus, u svu istinu (usp. Iv 16,13) koliko nam je potrebno shvatiti i razumjeti da bismo ostvarili cilj utjelovljenja. Cilj utjelovljenja je otkupljenje čovjeka, identifikacija čovjeka s Isusom Kristom.

Congar kaže: "To duhovno, mistično identificiranje s Kristom, kojim se mi posve njemu predajemo da on dobije u našem životu puni prostor, izvodi Duh Sveti kao u isto vrijeme transcendentni i najdublje u nama prisutni uzrok – on stanuje u nama –, ali vjera to identificiranje ostvaruje u nama kao raspoloženje. Bog Otac svojim Duhom čini da Krist stanuje u našim srcima, to jest u našoj najdubljoj dubini gdje se oblikuje usmjerenje našeg života (usp. Ef 3, 14–17). Vjera, koja nam je darovana iz čiste ljubavi (usp. Ef 2,8), jest to iz čega i po čemu nam je darovan Duh. To potvrđuje mnoštvo tekstova kod Pavla, Luke i Ivana. '...Da obećanje Duha primimo po vjeri' (Gal 3,14). 'U njemu ste, prigrlivši vjeru, opečaćeni Duhom obećanim, Svetim' (Ef 1,13). 'I Bog, Poznavatelj srdaca, posvjedoči za njih: dade im Duha Svetoga kao i nama... vjerom očisti njihova srca' (Dj 15,8,9)."

Nalazimo se pred otajstvom Božjim i mi svojom vjerom. Zato sam već prvi dan predvođeci euharistiju dao molitvenu nakanu da Duh Sveti umnoži u nama našu vjeru. Vjera je svjetlo koje osvjetljuje konkretni život. Vjera ne ostaje negdje u apstraktnim visinama teoretiziranja. Identifikacija s Kristom moguća je samo obraćenjem, promjenom, konkretnim životom u kojem mi ostvarujemo svoj odnos u Duhu Svetom po Sinu uzlazeći k Ocu.

Stoga vas od srca molim da u svom pastoralnom radu uvijek budete ljudi vjere. Sjetimo se da smo mi sakramentom svetog reda na poseban način usvojeni da budemo suradnici Božji u djelu otkupljenja, u službi vjere i da tu Radosnu vijest naviještamo da bi oni koji slušaju uzvjerovali. Oni moraju osjetiti da je to naša vjera, da mi to vjerujemo, da Isusa Krista usvajamo u cjelovitosti njegova misterija ali i njegovih evanđeoskih zahtjeva novog života.

Sveti Luka izvješćuje kako je Isus prije nego je odabrao apostole proveo noć moleći se Bogu (usp. Lk 6,12). Znači Isus je smatrao sudbinski važnim izbor apostola za njegovo djelo, pa je cijelu noć prije nego ih je konačno imenovao apostolima proveo u molitvi.

Djela apostolska kažu na početku: "Pošto je dao upute apostolima koje izabra po Duhu Svetom..." (Dj 1,2.). Apostol Pavao, oprastajući se s efeškim starješinama u gradu Miletu, kaže: "Pazite na sebe i na sve stado u kojem vas

čovjekovom znanosti, čovjekovim znanjem, čovjekovim proračunima – Bog odsutan iz savjesti!

Smijemo li mi biti ravnodušni da ne odgajamo savjest naših mladih da budu identificirani s Kristom? Smijemo li biti ravnodušni prema našoj obvezi Duhu Svetom i Kristu Spasitelju da puštamo ravnodušno savjesti naših očeva i majki da se utapaju u mentalitetu ovoga svijeta iz kojeg se nastoji svim silama odstraniti Duh Svetoga?

S tog polazišta treba prići problemu umiranja jednog naroda a u njemu onda umire i Crkva. Prema tome, Duh Sveti nije ravnodušan hoćemo li živjeti ili umirati. To je suvremena sablazan da čovjekov život u začecu više ne vrijedi ništa. Ako se odgajaju fetusi u utrobi žena, pa im se plaća da bi nekoliko mjeseci dulje nosile taj plod kako bi se onda u malo zrelijoj dobi abortiralo i dobilo bolji materijal za eksperimente i za kozmetiku, nije li to najdublji pad jedne civilizacije? Eto, to je odsutnost Duha Svetoga.

Mi ne možemo govoriti o Duhu Svetom kao o nekoj apstrakciji, nego kao o Duhu Svetom koji je u nama i koji želi drukčijeg čovjeka, drukčiji svijet, drukčiju povijest otkupljenog čovjeka. Mi smo pozvani da aktivno sudjelujemo u toj promjeni svijeta, da po našem služenju, i to sakramentalnom, posvećenom i obvezatnom služenju zaista Krist ulazi u savjest i da Duh Sveti izgrađuje u savjesti identifikaciju s Kristom svakog vjernika: djeteta, mladića, oca i majke, svećenika, redovnika i redovnice, i biskupa.

Draga braćo svećenici, možda je ova tema izgledala suviše na teoretskom planu, ali je vrlo važna i konkretna. Mi moramo čitati znakove vremena. A znak vremena je i ova enciklika *Dominum et Vificantem*.

Ako Duh Sveti dijeli svoje svjetlo, onda ga svakako dijeli u konkretnoj odgovornosti za konkretnu odgovornost. Duh Sveti daje vama kao vjeroučiteljima svoju specifičnu snagu i milost, ali daje i djetetu kojemu vi propovijedate evanđelje; daje i mladiću i djevojci da čuju, da razumiju, da vjeruju. Mi moramo znati da smo po Duhu Svetom izabrani i poslani. Pavao kaže: "Različiti su dari, a isti Duh; i različite službe, a isti Gospodin; i različita djelovanja, a isti Bog, koji čini sve u svima" (1 Kor 12,4–6). U različitosti darova, u različitosti djelovanja i u različitosti odgovornosti ipak smo jedno Tijelo, koje izgrađuje Duh Sveti; otjastveno smo Tijelo Kristovo.

Naše bi župske zajednice trebale biti jedna duša, jedno srce, uvijek okupljene u molitvi, uvijek slaveći otajstva s radošću, sa skromnošću, s vjerom i vjernošću.

Braćo svećenici, Duh Sveti je tu. Duh Sveti je u vama. Dozvolimo mu da djeluje u nama, da nam rasvijetli pamet. On poučava. Moja svaka riječ može biti bez odjeka ako je Duh Sveti u meni ne pomogne, ako je Duh Sveti u vama ne prihvati. Ništa bez Duha Svetoga! U Duhu Svetom se susrećemo s Kristom i po Kristu s Ocem.

I Marijinu godinu shvatite kao "znak vremena". Bilo je rečeno da je ona pomazanje Duha Svetoga. Ona je od svog začeca puna milosti. Duh Sveti je Ljubav; Duh Sveti je Duh slobode. Bog je htio doći u svijet prihvaćen slobodom čovjeka. Marija – Bezgrešna – bila je svetište Duha Svetoga – sacrarium Spiritus Sancti – i ona će savršeno slobodna u srcu svijeta, u srcu čovječanstva

Duh Sveti postavi nadglednicima, da pasete Crkvu Božju, koju stječe krvlju svojom!" (Dj 20,28).

Sjetimo se da smo i mi na specifičan način sakramentom svetog reda izabranici Kristovi, da smo i mi bili uključeni u tu noćnu molitvu prije izbora apostola jer se apostolsko poslanje nastavlja i u nama biskupima i njima pridruženim svećenicima u službi Božjega naroda, možemo reći, u misteriju otajstva Crkve. Stoga sva područja ljudskog života moraju biti na neki način obasjana Duhom Svetim. Sve naše pastoralno djelovanje mora biti obasjano Duhom Svetom.

Kad je Petar govorio na Duhove, pun Duha Svetoga, i kad je govorio pun Duha Svetoga pred poglavarima i pred Vijećem, on je izvršavao službu koju mu je namijenio Isus Krist. Za tu mu je službu dana snaga Duha Svetoga da je izvršuje mudro, hrabro, ustrajno i vjerno.

U suvremenom svijetu nije na djelu samo Duh Sveti, ako hoćemo biblijski čitati povijest. Na djelu je i čovjekov ubojica od početka, o kojem govori Isus sasvim otvoreno i sasvim jasno (usp. Iv 8,44). Snagom Duha Svetoga mi se možemo njemu suprotstaviti i iječiti svijet, liječiti savjesti od tih utjecaja koji su strašni. Nemojmo zatvorenim očima promatrati suvremenu situaciju svijeta, jer, kako bilo da bilo, čovjek može reći NE Duhu Svetom. To je taj misterij slobode da taj stvor, kojega Bog ljubi puninom svoje ljubavi, može reći Bogu NE: Tvoj put nije moj put; tvoja volja nije moja volja niti će tvoj život biti moj život. To je taj misterij grijeha i to je zato uvijek grijeh protiv Duha Svetoga, grijeh protiv ljubavi. Duh Sveti je Duh istine i ljubavi, ne samo istine Božje nego i istine čovjekove.

Mi smo odgovorni da li suvremenom čovjeku kažemo istinu o čovjeku. Možda ni mi više nemamo jasnih vizija čovjeka u Duhu Svetom? Duh Sveti želi ostvariti čovjeka, odgojiti čovjeka u punini života, u punini istine i punini ljubavi. To se prenosi na konkretni svakodnevni život.

Vidite u kakve kaose dolazi čovjek. Inflacija riječi, inflacija govora, inflacija sastanaka, inflacija tiska, možemo reći, a svijet ne nalazi rješenje. Već je mnogo toga rečeno, napisano i učinjeno u odbijanju Duha Svetoga, u odbijanju svjetla istine.

Ja bih dotaknuo ovaj konkretni problem koji je spomenuo vlč. Baković: Što se to tiče Duha Svetoga? Ako se tiče čovjeka, onda se tiče i Duha Svetoga. Znači, Duh Sveti tu ima nešto reći. Možda nije u prvom planu biološka egzistencija naroda, nego je u prvom planu spasenjska svrha čovjeka.

Tu se opet vraćamo na temu grijeha. Da li se ne samo osobni nego i obiteljski život odvija u misteriju otkupljenja, u misteriju Duha Svetoga? Ako da, onda sigurno postoji život. Duh Sveti je Oživljavatelj, Životvorac, nije ravnodušan prema tome što se događa od ljudske ljubavi, od ljubavi muža i žene. Duh Sveti je svim svojim božanskim svjetlom protivan svakom egoizmu. Svijet pati od egoizma. Da li naše obitelji žive u svjetlu Duha Svetoga?

Ova je civilizacija odbacila transcendenciju; nema tu granica između Istoka i Zapada. Granica između dobra i zla prolazi kroz ljudsku savjest, kroz ljudske misli. Ova je civilizacija odbacila Duha Svetoga iz svih područja života, iz politike, iz ekonomije, iz znanosti, jer se sve može riješiti samo čovjekovom moći,

reći: Dođi i spasi nas! Duh Sveti je oblikovao u Marijinoj duši tu slobodu da je bila sva za Boga. "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!" (Lk 1,38).

Zato Marija predstavlja u čovječanstvu savršenu raspoloživost, slobodu i opredijeljenost stvorenja da prihvati Isusa Krista – Boga Spasitelja. Ako smo s njom, ako usvojimo tu njezinu raspoloživost, njezin duh i njezin stav, prihvatit ćemo Isusa Krista svim srcem. Pobožnošću prema Majci Spasiteljevoj Duh Sveti u nama produbljuje privrženost Isusu Kristu, opredjeljenje za njega svim srcem i svom dušom. U ime naše ona je Spasitelja primila i ona nam ga dariva.

Bila je diskusija o pučkoj pobožnosti. Činjenica je da svetišta i blagdani Majke Božje okupljaju sve više vjernika. Tko na to potiče ljude? Potiče ih Duh Sveti. Na nama je što ćemo učiniti s tim hodočasnici; što ćemo im pružiti; što ćemo im reći; kako ćemo biti raspoloživi da im služimo za vječno otkupljenje. I to je znak vremena da Marija sve više privlači ljude. Nije li to put Duha Svetoga da duše privlači k Majci, po Majci k Isusu Kristu i po njemu k Ocu!

U zagrebačkoj smo nadbiskupiji programirali u Marijinoj godini posebne susrete. Smisao im je da u nama, okupljenima oko Majke Otkupiteljeve, raste raspoloženje dubljeg obraćenja. Obraćanje je trajni proces koji se mora uvijek događati, i u ovakvom svijetu u kakvom živimo. Samo obraćeni mogu biti svjedoci.

"Sjaju svjetla blaženog,
sjaj u srcu puka svog,
napuni nam dušu svu.

Bez božanstva tvojega
čovjek je bez ičega,
tone sav u crnom zlu.

Nečiste nas umivaj,
suha srca zalivaj,
vidaj rane ranjenim.

Mekšaj čudi kamene,
ogrij grudi ledene,
ne daj nama putem zlim. Amen."